

BONUS-FAMILIEN

Er det lov ikke å like det nye bonusbarnebarnet? Er det lov å gjøre forskjell? Hvordan får du et godt forhold til de nye familiemedlemmene? Psykolog Lene Lerche Raadal og prest Hildegunn Katarina Isaksen belyser noen av utfordringene som følger med et utvidet slektstre.

TEKST: JENNY MICKO FOTO: PERNILLE SOMMER ILLUSTRASJON: NTB SCANPIX

TABUER. Både presten og psykologen mener at vi må våge å snakke om de tabublagte følelsene knyttet til bonusbarnebarn.

Forholdet mellom bonusbesteforeldre og bonusbarnebarn synes å være klart mindre institusjonalisert enn forholdet mellom besteforeldre og andre barnebarn. I rollen som bestemor eller bestefar har vi støtte av et sett godt etablerte normer, for eksempel forventningene om å gi gaver, og å yte hjelp og bistand om noe ekstra

inntreffer. Kjørereglene for forholdet mellom bonusbesteforeldre og bonusbarnebarn er mer vage, hvis de i det hele tatt finnes. Hvor integrert bonusbarnebarna er, ser ut til å variere mye fra familie til familie, kanskje spesielt om bonusbarnebarna også har egne besteforeldre.

Kilde: Samfunnsspeilet

Lene: Ordet bonus betyr for meg at man får tilført noe ekstra og uventet, en form for belønning. Det ligger noe positivt i ordet. Derfor liker jeg bonusbarn bedre enn særkullsbarn, som er det juridiske begrepet. Vi voksne er nok mer opptatt enn barna av hva den ene og den andre skal kalles. Mitt råd er å snakke med barna om det, hva vil du bli kalt, hva skal jeg kalles og så videre. En enkel og fin måte å avklare hva som passer i den enkelte familien.

Hildegunn: For meg er bonus et relativt nytt ord i denne sammenhengen. Jeg har ikke helt fått det inn i vokabularet mitt, men synes det høres ut som noe fint, som en gave. Når det

Det er rimelig å tro at bonusbarnebarn som først kommer inn i familien når de er blitt store, ikke vil bli oppfattet på helt samme måte som egne barnebarn.

Jeg tenker at man ikke nødvendigvis må like alle familiemedlemmene like mye, og at det er viktig at forventningene til en ny familiestruktur legges på rett nivå. (Lene Lerche Raadal)

Lene Lerche Raadal

- 51 år, gift, to barn
- Par- og familierapeut, individualterapeut, kurs- og foredragsholder, og sykepleier
- Sitter i styringsgruppen for Dialogisk Café
- Daglig leder for Lerche Familierapi

gjelder problematikken rundt bonusfamilier finnes mange tabuer, ting vi ikke viser, noen ganger hverken for oss selv og andre. Å være sjalu på et barn er et slikt tabu, noe skambelagt som vi helst vil skjule. Jeg har møtt eksempler på det i mitt virke som prest. Kanskje handler det om den kristne konteksten. Sjalousi og egoisme er følelser man ikke skal ha, men som alle har, selv om det er vanskelig å erkjenne. Likevel må vi anerkjenne disse følelsene. Vi er bare mennesker, slike følelser er en del av vår menneskelige natur. I øyeblikket man tør å erkjenne sine mangler er mye av jobben gjort.

Lene: Jeg liker uttrykket lappeteppes-familie om mine-dine-barn-familier. Det treffer godt. Man skal sette sammen forskjellige lapper eller familiemedlemmer, og få dem til å passe og fungere både sammen og hver for seg. En lappeteppesfamilie er rett og slett flere familier som eksisterer side om side med barna som bindeledd, en mye større enhet enn den tradisjonelle familien. Det kan ta tid å finne rytmen i en slik ny familie og mange er nok for utålmodige i denne fasen. Når følelser som sjalousi melder seg, tror jeg at de representerer et savn i et av de andre kjærlighetsforholdene.

Hildegunn: På spørsmålet om det er lov å forskjellsbehandle, sier jeg klart og tydelig nei. Ikke når det gjelder gaver, og heller ikke oppmerksomhet. Men det er lov å erkjenne for seg selv at det er en forskjell følelsesmessig. Det er ingen motsetning mellom å erkjenne at det er en forskjell, og å ikke forskjellsbehandle.

Lene: Jeg vil si at det ikke bør være en regel for alle. Familiiekulturen kan variere mye. Gaver er ikke like viktige i alle familier, og jeg synes også man kan ta med i beregningen hvor nær relasjon man har til bonusbarnebarnet. Det er lov å la relasjonen vokse frem over tid. Men, dersom alle befinner seg i samme rom, skal alle behandles likt hva gjelder både oppmerksomhet, interesse og gaver.

Studier har vist at besteforeldres forhold til barnebarna varierer med hvor gamle barnebarna er. Tilknytningen ser ut til å være spesielt sterk i tidlige barneår for så å synke etter hvert som barnebarna blir eldre. Det gjør det rimelig å tro at spesielt stebarnebarn som først kommer inn i familien når de er blitt store, ikke vil bli oppfattet på helt samme måte som egne barnebarn. (ssb.no)

Hildegunn: Man kan stille seg spørsmålet: Hvem er den mest sårbare parten? Svaret er barna. De klarer ikke alltid å tenke bonus ditt og bonus datt, de ser bare voksne som er nær dem. Det er ikke så lett for dem å skjønne de kompliserte strukturene som har oppstått i mange familier i dag. En god idé er å invitere bonusbesteforeldrene inn i relasjonen. Avstand til bonusbarnebarna handler ikke nødvendigvis om manglende interesse, men de kan være bekymret for å trenge seg på. Snakk positivt om rollen som bonusbesteforelder, hvor flott det er med flere voksne i barnets liv. I sydligere strøk er det jo vanlig med storfamilier, men vi er gjerne litt stivere her oppe i Norden. Jeg tror ikke forskjellen mellom barnebarn og bonusbarnebarn dreier seg om genetik, men om hvor lenge du har kjent barnet og hatt mulighet til å knytte deg til det. Det er stor forskjell på å bli bonusbesteforeldre til et lite barn og til en tenåring. Du kan også føle at bonusbarnebarna trenger deg mindre, de har jo ofte andre besteforeldre i tillegg.

Lene: Å bli bonusbesteforelder kan skje over natten, og er barnet tenåring er det ikke like enkelt å bygge en relasjon som med et yngre barn. Første skritt er å få kontakt og vise interesse, uten å presse på. Barn liker dårlig når voksne er «for mye». Likevel er det de voksnes ansvar å skape kontakten og være i forkant. Jeg pleier å anbefale å finne noe barnet interesserer seg for, bruke det som døråpner og ta det derfra. Mennesker generelt er ikke så glade i endring og et samlivsbrudd rammer ikke bare kjernefamilien, men også slekt og venner. Det er lov å reagere og synes

at det er trist når familien forandres. Beste-foreldre kan være en viktig ressurs i bruddfasen. De representerer en trygghet for barna og kan være til stede med omsorg, raushet og aksept når mye annet er nytt og utrygt. Men det er viktig at de respekterer foreldrenes valg om brudd og snakker anerkjennende og fint om foreldrene i barnas nærvær. Barna er forvirrede nok fra før av i den nye situasjonen.

Hildegunn: For mange går det helt smertefritt å sette sammen en ny familie, men for andre går det langt fra greit. Det er så mye sårhet og smerte, menneskelige dype følelser som er tabubelagt i samfunnet vårt, men som må snakkes om. Vi blir rett og slett for lite utfordret på disse følelsene. La si du får et bonusbarnebarn som du ikke liker. Som voksen bør du da gå i deg selv og finne ut hvorfor barnet utfordrer deg. Ofte får du også støtte av venner og annen familie når du klager over dette barnet som for eksempel mangler oppdragelse. Få stiller spørsmål om hva du selv har gjort for at barnet skal bli tryggere, få andre verdier og få lov til å skinne. Det er ikke alltid så mye du kan gjøre, men gjør det bittelille du faktisk kan.

Mellomgenerasjonen, det vil si barna til dem født 1940-1944, har et mindre stabilt samlivsmønster enn det som er karakteristisk for «vår» besteforeldregenerasjon. Dette øker sannsynligheten for å få stebarnebarn via barns partner. (ssb.no)

Lene: De fleste opplever nok frustrasjon knyttet til nye familiemedlemmer. Dette kan utløse betente og vonde diskusjoner der de fleste ender opp med å forsvare eget barn eller barnebarn. I slike situasjoner at det er viktig å fokusere på hva er godt nok akkurat nå, ikke legge forventningene for høyt og huske at familier svært sjelden er knirkefrie, hverken kjernefamilier eller lappeteppesfamilier. Og mye går seg faktisk til etter hvert.

Hildegunn: Konkurransen innad i de nye familiene er noe som det ikke snakkes mye om. Noen føler at de selv viser mye interesse og oppmerksomhet, men får lite igjen og derfor tar avstand. Jeg kaller det for selvrettferdighet. Det er pussig hvor ofte slikt blir tatt opp som et problem når jeg har samtaler med mennesker.

Lene: Vi terapeuter kaller dette å gjøre opp regnskap. Man vurderer om man skal gi ut fra om man vil få noe tilbake. Da mener jeg at det er fare på ferde. Hvis vi hele tiden leter etter feil hos andre, blir det et veldig negativt fokus som igjen skaper negative situasjoner og relasjoner. Jeg tror det er viktig å snu dette speilet og se på hvordan vi selv kan bidra til å bygge nye relasjoner og bidra til kontakt og trivsel. Og så er det noe med det at vi mennesker er forskjellige og at vi gir og viser omsorg på ulike måter.

Hildegunn: Mitt råd til dem som har havnet i denne situasjonen er å fortsette å gi. Og så gi litt til. Slutt å tenke på hva du får! Det er den eneste veien ut av det. Å telle gode gjerninger blir alltid feil.

Lene: Uansett hva du føler at du får igjen, eller om du liker det, er et bonusbarnebarn et menneske som har kommet inn i livet ditt, og det er ditt ansvar å bygge relasjonen. Jeg tenker at man ikke nødvendigvis må like alle familiemedlemmene like mye, og at det er viktig at forventningene til en ny familiestruktur legges på rett nivå. Snakk sammen med de andre som er involvert. Hva er naturlig for oss? Den løsningen dere kommer frem til trenger ikke å være statisk.

Hildegunn: Dersom en bonusbesteforelder skal utvikle et godt forhold til et bonusbarnebarn er det flott å få litt ansvar, å få lov til å ha en rolle i barnets liv. Før var biologien viktigere, i dag handler det om relasjonen.

Hildegunn Katarina Isaksen

- 53 år, kjæreste, ett barn, svigersønn, ett barnebarn og hund
- Prest i Bergen domkirke menighet
- Initiativtaker til Kirkelig dialogsenter i Bergen, og leder frem til 2015
- Leder for samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn 2011-2015

Avstand til bonusbarnebarna handler ikke nødvendigvis om manglende interesse, men man kan være bekymret for å trenge seg på. (Hildegunn Katarina Isaksen)